

Igor Ptashenchuk (First prize - Reut Art School), photo: Ronen Dvash

איגור פטשנצ'וק (פרס ראשון, בית הספר לאמנויות רעות), צילום: רונן דבש

תחרות המחול על שם מיה ארבטובה 2015

גבי אלדור

התחרות, שנערכה במרכז סוזן דלל ב־25 במאי, נוהלה לפי כל הכללים ולפי מיטב המסורת של הבלט. כל היבטי האירוע, ובכלל זה מחוות הנימוס לפני המופע ואחריו, אופן ההגשה של זרי הפרחים וסדר העמידה על הבמה, היו מקודדים לפרטי פרטים (בתחרות הזאת לא תראו יוצרים המתקשים לעלות על הבמה לקידה מפני שאין מדרגות, או נערות בכפכים ובחולצות טריקו). אין בה גם מצבים מביכים, כמו שופט או איש ציבור שלא בטוח אם ללחוץ את ידו של מקבל הפרס, האוחזת בתעודה. הרקדנים עומדים בשורה מסודרת כמו במסדר, רגל אחת מכונסת מאחור על הבהונות, אין קולות מלמול או צחוק, רק קידות הודיה ושופטים שלא מרגישים צורך לדבר ומגישות פרחים בלבוש נאה, שהולכות בצעדים זריזים. אין מקום לטעות. המשתתפים מתקדמים יחד לקידות, שגם הן מבימות, האור עולה ויורד, תשואות לזוכים והמסך נסגר. אולי רק בשביל הדוגמה הזאת להתנהלות טקסית כהלכתה כדאי לערוך תחרות שרובה אנכרוניסטית, נענית לחוקים ארכיטקטוניים בני מאות שנים וכולה בנויה על חיקוי של אידיאל שאינו מושג לעולם.

מנכ"ל: דוד דביר, מנחים: טליה פז ועידו תדמור, מתחרים: עדי נבון, ענאל זטלין, פאני לובין (בלט ירושלים, בהנחיית נדיה טימופייבה); עמית חסון וליעד ליפשיץ (בית ספר יוניסון, בהנחיית נועה כהן, אלה נגלי, טליה פז, מוראל דבי ומעין שיינפלד); שי אוטולנגי, נועה זוהר, יאיר בוז'ו, אילן גולובוביץ, שרון מנחם ועתליה כהן (בית הספר לאמנויות הבמה תלמה ילין בהנחיית מאירה בר־נתן, דוד ודליה דביר, מרים קסצ'רמן וקלווין וו); עמרי משעל (בית ספר רוזלין קאסל למחול בהנחיית קאסל, ג"י אוגן ורפי סעדי); איגור פטשנצ'וק (בית הספר לאמנות רעות חיפה, בהנחיית פיודור אוברמקו ורחלי שפירא); אופל מרקוס (תיאטרון מחול ירושלים, בהנחיית ליסה בן־יהודה ואילן קו), מאיה סטוק (הקונסרבטוריון למוסיקה ומחול כפר סבא, בהנחיית ג'רונינה יעקובי).

כמו שכתבה רות אשל ברשימה שלה בהארץ, בתפישה ובהוראה של המחול הקלאסי חל שינוי בשנים האחרונות. הזרועות רכות בזרימתן, יש אפילו רמזים של הומור בביצוע. הראש נע, והיתה גם איכות מפתיעה, למשל אצל אופל מרקוס, אשר הצליחה לשמור על מרכז שקט ואטי בתוך תנועותיה המהירות בקטע מתוך *ריימונדה* של מריוס פטיפה. ענאל זיטלין הפגינה קלילות בקטע תובעני ושי אוטולוגי היה נוגע ללב והפגין נוכחות בימתית באילוף *הסוררת* של פרדריק אשטון. עמית חסון, שזכתה בפרס השני, גילתה שליטה והפגינה יופי רב בקטע מתוך *היפהפייה הנמה* של פטיפה וכבשה את הלב בריקוד מתוך *שדה 21*, של אוהד נהרין, שאיפשר לה גם ביטוי אישי וגם הפגנה של יכולת טכנית מרשימה.

ואכן, בקטעי המחול העכשווי אפשר היה לנשום לרווחה. כאילו עברו הרקדנים את המשוכה של המחול הקלאסי התובעני ועתה מותר להם ממש לרקוד, הם עלו בזה אחר זה לסיבוב של יצירות ממיטב הכוריאוגרפים. מץ אק זכה לכמה ביצועים טובים - נועה זוהר רקדה את *smoke* למוסיקה של ארוו פארט בצורה מעולה, ומאיה סטוק ביצעה יפה קטע מתוך *ג'וזל* בעיבודו המרדני של מץ אק.

הפרס הראשון, בסך 15 אלף שקל, ניתן לאיגור פטנצ'וק מבית הספר לאמנויות רעות בחיפה. הוא רקד סולו מתוך *לה קורסייר*, ריקוד עתיר קפיצות וירטואוזיות, פירואטים והפגנת כוח, והקהל הריע. אין ספק שיש

עמיר משעל (פרס שלישי, ביה"ס רוזלין קאסל), צילום: רונן דבש
Omri Mishal (Third prize - Rosalyn Kassel, Ballet School), photo: Ronen Dvash

לו יכולת טכנית ונוכחות יותר מאשר לשאר המתחרים, והקטע שבחר ראוותני, "גברי" ומאפשר הצגה מעולה.

הוריהם של ארבעת הזוכים קרנו מאושר. הזוכים עצמם המשיכו להתנהג כילדים מחונכים היטב, עד שיצאו מחדרי ההלבשה והתחבקו עם מעריציהם. נירה פז, שניהלה את התחרות במשך 26 שנה, עדיין היתה נרגשת. בתה, טליה פז, הנחתה את התחרות בחן עם עידו תדמור. שניהם רקדנים קלאסיים בעברם, שגם פרצו לכיוונים חדשים.

טוב שתחרות מיה ארבטובה קיימת. התחרות היא מעין מקום לשאוף אליו, גם אם אינו חלק מנוף ארצנו. הטעימה של המשמעת, המאמצים הכבירים וההנאה שבצפייה בריחוף היא ללא ספק משב רוח קריר ונעים בלהט הים תיכוני.

גבי אלדור מבקרת וסופרת מחול, במאית ושחקנית. מייסדת ומנהלת אמנותית שותפה של התיאטרון הערבי-עברי ביפו. בין יתר תפקידיה שימשה מנהלת אמנותית שותפה בתחרות המחול הבינלאומית "הבניולה" בצרפת, כתבה את הערכים על מחול ישראלי לאנציקלופדיה לארוס. קיבלה את פרס רוזנבלום לאמנות הבמה. מלמדת בסמינר הקיבוצים. מחברת הספר *ואיך רוקד גמל?* על משפחתה, מחלוצות המחול בא"י.

המתחרים הרבים - השנה הגיע מספרם ל-16 - נבחרו בקפידה רבה ורקדו היטב. לכמה מהם היו רגעים של חסד בתוך המסגרת התובענית כל כך. כולם תלמידים בבתי ספר למחול, שעובדים בהדרכתם של חונכים מקצועיים ומורי מחול מעולים, המגדלים את מועמדיהם כמו שמגדלים ספורטאי עתיד. לא ראינו אותם, אבל שמענו את הלמות לבם שליוותה כל כמעט מעידה או קו סיום שכמעט הוחמץ.

המתחרים לבושים בדיוק באותם בגדים שעוצבו במאה ה-19. נשים בחצאיות טוטו נוקשות, מחוכים הדוקים ונעלי בלט שרוכות המשמיעות את קול הטיפוף המלווה את ביצוע המחול שנים ארוכות כל כך. בצבעים זוהרים, בשיער אסוף ובצוואר נישא הן ביצעו את מה שנחשב לקלאסיקה - המבנה הקבוע שמחזיק מעמד כל כך הרבה שנים והידע עליו עבר דורות של רקדנים ורקדניות. הגברים הצעירים בטייטס ולעתים במין גלימת ציידים הפליאו בקפיצותיהם. הרמה הטכנית היתה טובה, אבל האכזריות של הערכת ביצועי בלט באה לביטוי בעיקר בעובדה שאין זה מספיק לרקוד טוב - עליך להיות וירטואוז, להפתיע, לרמוס את הציפיות הנמוכות, להעפיל אל מעבר למה שנראה אפשרי. הרעיון שעליך לדמות למבצע על מכאיב. הקושי הטכני העצום החבוי בחיוכים מעורר הערכה, אבל העין בולשת ללא רחמים אחרי כל רעד מיותר, כל גילוי של חוסר שלמות. כמה רחוק הבלט הקלאסי מישראל. כמה זר העולם הקלאסי על פסליו וסיפוריו ובנייניו וארמונות ארצות אירופה מהרחובות האפורים, הבלויים, של ארץ הקודש.

עמית חסון (פרס שני - ביה"ס יוניסון בהנהלת מורן ברק), צילום: רונן דבש
Amit Hason (Second prize - Unison Ballet school directed by Barak Moran), photo: Ronen Dvash

מיה ארבטובה עצמה היתה, כמו רבים מן החלוצים, נטע זר בתרבות המקומית, ולמרות זאת היתה מעורה באופן מפתיע בחיי המעשה כאן. במחקר שערכתי עליה פעם לקראת צאת ספרה התברר שהיא תמכה בילדי עניים, גידלה בביתה אמנים צעירים חסרי בית, החזיקה בדעות פוליטיות נחרצות עד כדי חשד לקומוניזם והיתה נשואה ליוסף גולנד, שחקן כוכב של התיאטרון הסטירי לילה'לו, עם קונוונציות של במה זעירה שעליה הופיעה גם ארבטובה עצמה. בביתה היה סליק של ההגנה. ארבטובה, בדרכה, היתה מלכה. בסטודיו שלה בשדרות קרן קיימת בתל אביב (היום שדרות בן-גוריון), היחיד בישראל עם רצפת פרקט, התהלכה בנעלי עקב, מאופרת ומסורקת מן הבוקר, מורה קפדנית שהוציאה משדותיה החלוציים של ישראל העובדת תלמידים למופת, שחלקם רקדו בלהקות מובילות בעולם הגדול.

יש משהו יפה להפליא בבלט הקלאסי - הגוף מדבר בשפה נרכשת, שחוקיה מדויקים. הוא אינו מצריך פענוח, אין פנים נסתר, חבוי, כולו חוץ עשיר ורב פנים וזהר, "כמו יהלום שמציג לראווה הגבר בסובבו את הבלרינה", כפי שכתב אקים ווילינסקי, מסופרי המחול הרוסים המשפיעים.

גיבורי התרבות שלא ויתרו, הציירים העלומים ואנשי התיאטרון שאיבדו את שפתם, המוסיקאים שלמדו אצל גדולי המורים ובאו לארץ הקשה הזאת מעוררים בי אהבה וצער. אם כך, התחרות היא מין ניצחון למה שזר לארץ ובכל זאת מחבר אותה לתרבות העולם.